

Fængselsvæsen.

Danmark.

Meddelelser om dansk Fængselsvæsen 1912.

Teoretisk Uddannelse af Fængselsbetjente. I den sidst udkomne Aarsberetning om de under det preussiske Indenrigsministerium sorterende Straffeanstalter og Fængsler gives der et interessant Uddrag af Beretningerne fra de enkelte Anstalters Inspektører, Præster og Læger. I Uddraget af Beretningerne fra Inspektørerne ved Straffeanstalterne for Mænd udtales bl. a. under Afsnittet om Disciplin: »Die Zahl der Disziplinarstrafen hat fast in allen Anstalten abgenommen. Wesentlich trägt dazu bei eine gute Schulung der Aufseher, dasz das Aufsichtspersonal und die Werkführer durch Anweisung und Belehrung immer mehr zur richtigen und verständnisvollen Behandlung der Gefangenen erzogen werden.« Og i Uddraget af Beretningerne fra Inspektørerne for Fængslerne for Mænd siges der: »Fast überall wird die Abnahme der Disziplinarstrafen berichtet und dies auf ein besseres Verständnis des Aufsichtspersonals für die Aufgaben des Strafvollzuges zurückgeführt. Die Beamten sehen ihre Aufgabe nicht in der Meldung, sondern in der Verhütung von Straffällen.«

Den Erfaring, som udtrykkes i de citerede Udtalelser, indeholder en kraftig Opfordring for Fængselsmyndighederne til at give det underordnede Fængselspersonale den bedst mulige Oplysning og Uddannelse og stille de størst mulige personlige Krav til dem, der ansættes som Opsynsbetjente under Fængselsvæsenet.

Der er for nylig gjort de første Skridt til at indføre en teoretisk Uddannelse af Opsynspersonalet ved de danske Straffeanstalter. I Skrivelse af 23. Januar 1912 til Inspektøren for Vridsløselille Straffeanstalt udtalte Direktoratet for Fængselsvæsenet, at der fra d. 1. Februar 1912 at regne

vilde være at oprette et 2 Maaneders teoretisk Kursus for Reservebetjente ved nævnte Anstalt under Ledelse af Viceinspektøren samme Steds, og at de nævnte Betjente ikke kunde forvente at opnaa fast Ansættelse, medmindre de — foruden at have forrettet tilfredsstillende Prøvetjeneste (Reservetjeneste) — havde bestaaet den af Direktoratet anordnede teoretiske Prøve, hvormed bemeldte Kursus afsluttedes. Dette Kursus begyndte d. 1. Februar 1912, og den afsluttende Prøve fandt Sted d. 13. April s. A. Undervisningen var efter en af Fængselsdirektoratet lagt Plan tilrettelagt saaledes:

I. Eksaminatorisk Gennemgang af 1) Afsnit af Strafferettens almindelige Del, 2) Domstolsorganisationen og Grundtrækkene i den kriminelle Retspleje og 3) Fængselsvæsenets Organisation og Administration samt de om Straffuldbyrðelsen gældende Regler m. m.

II. Gennemgang i Foredragsform af 1) en Række Bestemmelser hørende til Straffelovens specielle Del, 2) Fængselsvæsenets Historie og den af Fængselsinspektør V. From oversatte Bog om »Opsynsgerningen ved Straffeanstalter og Fængsler«, 3) Loven af 14. April 1905 om Behandling af forbryderske og forsømte Børn og unge Personer og 4) Samfundslære.

III. Retskrivning.

Samtlige 13 Reservebetjente, der havde gennemgaaet dette Kursus, indstillede sig til og bestod Prøven. Det er Fængselsdirektoratets Agt fremtidig at lade lignende Kursus afholde ved alle Straffeanstalterne.

Ved Finansloven for 1912—13 er der givet en Bevilling paa 400 Kr. til »Fængselsbetjentes Uddannelse paa Højskole og paa anden Maade«, og ved Finanslovsforslaget for 1913—14 er Bevillingen forhøjet til 500 Kr. Denne Bevilling har tidligere været indskrænket til Anvendelse »til yngre Fængselsbetjentes Uddannelse paa Højskole«; den blev givet første Gang ved Finansloven for 1908—09, men er aldrig bleven anvendt. Den vil nu, fortrinsvis eller udelukkende, blive anvendt til gennem Oprettelse af Kursus og Meddelelse af Rejseunderstøttelser at befordre Fængselsbetjentes faglige Uddannelse. Ogsaa en anden paa Fængselsvæsenets Budget opført Bevilling — nemlig et Beløb af 1000 Kr. til »Gratifikationer efter Øjeblikkets Tarv« — vil fremtidig for en Del blive anvendt til Rejseunderstøttelser for over- og underordnede Fængselsfunktionærer, saaledes som

det allerede er sket i de 2 sidste Aar. I 1911 modtog saaledes en af Straffeanstaltens Viceinspektører og i 1912 ligeledes 1 Viceinspektør samt 3 Overbetjente og 1 Betjent Rejseunderstøttelser. For de underordnede Funktionærers Vedkommende vil Rejserne naturligvis i Almindelighed være indskrænkede til Rejser i Danmark, Norge og Sverige.

V o l o n t ø r t j e n e s t e v e d S t r a f f e a n s t a l t e r n e. Der er — første Gang i 1912 — tilvejebragt en Bevilling, hvorved der aabnes yngre Jurister, som ønsker gennem Volontørtjeneste i en Straffeanstalt at erhverve praktisk Kendskab til Straffuldbyrdelsen, Adgang til at forrette saadan Tjeneste uden Udgift til Logis og Kost. I Løbet af Sommeren 1912 har to yngre Jurister gjort Brug af denne Adgang, idet de har udført Volontørtjeneste i Vridsløselille Straffeanstalt, dels som Betjente og dels paa Anstaltens Kontor. Fængselsdirektoratet tilsigter ved den nævnte Foranstaltning at hidkalde ikke blot yngre Jurister, som attraar en Stilling i Fængselsetaten, men ogsaa Jurister, hvis Interesser anviser dem en udenfor Fængselsvæsenet liggende Livsgerning, for hvilken praktisk Indsigt i Straffuldbyrdelsen er af Betydning. Der sigtes herved navnlig til vordende Politimænd, Kriminalretsassessorer og Underdommere, for hvilke sidste ikke blot kaldet som Straffedommer men ogsaa Stillingen som Arrestinspektør kommer i Betragtning.

P s y k i a t r i s k U n d e r s ø g e l s e a f S t r a f f a n g e r. Direktoratet for Fængselsvæsenet har foranlediget, at der paa Forslaget til Finanslov for 1913-14 er optaget en Bevilling paa 4500 Kr. til Foretagelse af psykiatrisk Undersøgelse af de i Straffeanstalterne for Mænd hensiddende Fanger. Denne Bevilling søges for det første for at tilvejebringe et Grundlag for Bedømmelsen af Berettigelsen her i Landet af de i de senere Aar fra sagkyndig Side rejste Krav om obligatorisk retspsykiatrisk Undersøgelse af visse Forbrydere og om større psykiatrisk Uddannelse af Fængselslægerne end hidtil i Almindelighed krævet. En psykiatrisk Undersøgelse af de nævnte Fanger vil dernæst ogsaa iøvrigt være af stor Betydning for Straffuldbyrdelsen særlig nu, hvor en Reform af vor Straffelovgivning staar for Døren. For en formaalstjenlig Gennemførelse af denne Reform vil det være af overordentlig Betydning, at der foreligger den størst mulige Klarhed over den almindelige Straffebehandlings, særlig Celle-

straffens *), Indflydelse paa Fangernes psykiske Tilstand og over Antallet og den nærmere Beskaffenhed af de Forbrydere, der som psykisk abnorme bør underkastes en fra den almindelige Straffuldbyrdelse afvigende Behandling.

Naar man har ment at kunne indskrænke Undersøgelsen til Straffeanstalterne for Mænd, er det, dels fordi Antallet af kvindelige Strafarbejdsfanger er saa ringe, dels og navnlig fordi den ved Straffeanstalten for Kvinder ansatte Læge er Psykiatriker.

Sagen tænkes nærmere ordnet saaledes, at en af Sundhedsstyrelsen udpeget, psykiatrisk uddannet Læge engageres til i Løbet af et Aar at undersøge samtlige de i Vridsløselille, Horsens og Nyborg Straffeanstalter hensiddende Fanger, hvorfor han maa tage Ophold i Nærheden af de tre Anstalter for længere Tid ad Gangen. Sundhedsstyrelsen, der har haft Sagen til Erklæring, har udtalt, at den fuldt ud kan anerkende Ønskeligheden af den foreslaaede Undersøgelses Iværksættelse paa nærværende Tidspunkt, hvorfor den har anbefalet Sagens Fremme. Planen for Undersøgelserne vil blive lagt efter Samraad med Sundhedsstyrelsen og den paagældende Læge.

Frelsens Hær og Straffeanstalterne. Efter at Frelsens Hær havde ansøgt Direktoratet for Fængselsvæsenet om Tilladelse til at lade en af dens Officerer besøge Fængslerne for at tale med de mandlige Fanger og forsøge at vejlede og bistaa dem med Hensyn til deres Ve og Vel efter Løsladelsen, har Direktoratet ved Skrivelse af 19. Oktober 1912 meddelt Straffeanstalternes Inspektører en Bemyndigelse dels til — med Forbehold af Fangernes Ret til at vægre sig ved at modtage Besøg af Straffeanstalten uvedkommende Personer — at give en bestemt, navngiven mandlig Repræsentant for Frelsens Hær Adgang til i det i Andragendet angivne Øjemed at besøge de i Anstalterne hensiddende mandlige Fanger, hvis Straffetid udløber inden 3 Uger fra Besøget, og som ikke ved Løsladelsen vil blive tagne under Forsorg af et Fængselselskab eller Fængselshjælpen, dels til m. H. t. de Fanger, der tages under Forsorg af Frelsens Hær, at meddele dennes Repræsentant de samme Oplysninger, som meddeles de nævnte Selskaber m. H. t. de Fanger, som disse

*) Det bemærkes, at Straffelovkommissionens Udkast i § 15, forsaavidt angaar Strafarbejde, forhøjer Maksimumstiden for Cellebehandling, der ifølge den gældende Straffelov er 3½ Aar, til 6 Aar.

tager sig af. Tilladelsen er givet paa Vilkaar, at Institutionens Repræsentant under sine Besøg iagttager de for Straffeanstalterne gældende Bestemmelser og de ham af Inspektorerne i hvert enkelt Tilfælde givne Forskrifter, og at der gives Meddelelse til Fængselselskabernes Fælleskontor og Fængselshjælpen om, hvilke Fanger der ved Løsladelsen agtes tagne under Frelsens Hærs Forsorg.

Frelsens Hær har senere til Fængselsdirektoratet indgivet Andragende om at faa Ret til at forvalte oplagte Overarbejdspenge for de Fanger, som ved Løsladelsen tages under dens Forsorg, og forsaavidt blive ligestillet med Fængselselskaberne og Fængselshjælpen. Ved Skrivelse af 15. Januar 1913 har Fængselsdirektoratet bevilget dette Andragende, forsaavidt angaar de Fanger, som Frelsens Hær i Henhold til ovennævnte Skrivelse tager under Forsorg.

Nyborg Straffeanstalt. Anstalten, der ventes færdig til Ibrugtagelse i AprilMaaned, har allerede siden d. 16. November f. A. i en af sine to Fængselsbygninger huset 30 Fanger. Af disse overførtes de 15 fra Kolonien ved Kolseng Mergelleje, medens den anden Halvdel, der kom fra Horsens Straffeanstalt, i den forløbne Sommer har arbejdet i Hede-kolonierne. Fangerne har udført betydelige Planeringsarbejder indenfor Nyborg Straffeanstalts Ringmur, der omspænder et Areal af ca. 9 Tdr. Land, og de er nu i Gang med Udførelsen af forskelligt Jordarbejde og Anlæg af Veje udenfor Anstaltens Ringmur. Hver Fange præsterer en halv Gang mere Arbejde end en fri Arbejder. Skønt der i og omkring Anstaltens Bygninger er beskæftiget en Del frie Haandværkere, har Fangernes Ophold ikke frembudt nogen Vanskelighed; saavel disses som de frie Arbejderes Forhold har været i enhver Henseende upaaklageligt. Om Aftenen, og naar Vejret hindrer Udearbejde, sysselsættes Fangerne med Snedkeri, Skomageri og Halmfletning.

Tandbørster til Fangerne. Ved Skrivelse af 18. Januar 1913 har Fængselsdirektoratet paabudt, at enhver til en Straffeanstalt afleveret Fange straks ved Indsættelsen for paagældende Anstalts Regning skal have udleveret en Tandbørste med Paalæg om at bruge den daglig. Ønsker Fangen senere en ny Tandbørste, maa den ligesom Tandpulver betales af de til Fangens Raadighed staaende Overarbejdspenge.

Januar 1913.

Thorkil Fussing.

Norge.

Fra fængsels- og tvangsarbeidsvæsenet i Norge i 1912. Av byraachef Hartvig Nissen.

Fangetallet. I landsfængslerne sat der — naar fanger i sykehus og asyl regnes med — 1 januar 1912 419 mandsfanger (36 fanger pr. 100 000 av den mandlige befolkning efter folketællingen 1 december 1910). Tallet steg til 430 den 1 mars, men sank saa jevnt nedover til 377 den 1 oktober. Det steg igjen utover høsten og var den 31 december naadd til 415. I Landsfængslet for Kvinder sat der ved aarets begyndelse 44 fanger, dømt til fængsel i mindst 6 maaneder (henimot 4 fanger pr. 100 000 kvinder). Den 1 februar var der 45. Men saa gik tallet jevnt nedover til 29 den 1 september, hvorefter det efterhaanden steg til 38 ved aarets utgang. I kreds- og hjælpesfængslerne sat der den 1 januar 500 mænd (43 fanger pr. 100 000 mænd), dels varetægtsfanger, dels straffanger dømt til straf i mindre end 6 mdr. Den 1 mai var tallet kommet ned i 409, men gik saa med forskjellige svingninger op til 503 den 1 november, sank atter til 486 den 1 december. Senere opgaver mangler. I de samme fængsler sat der ved aarets begyndelse 54 kvinder (litt over 4 fanger pr. 100 000 kvinder). Dette tal gik litt op og ned, indtil det den 1 september naadde 81. Det sank saa til 59 den 1 december. I alle fængsler underrett sat der saaledes 1 januar 919 mænd (79 fanger pr. 100 000 mænd) og 98 kvinder (8 fanger pr. 100 000 kvinder), til sammen 1017 fanger (henimot 43 fanger pr. 100 000 indvaanere ialt). Den 1 juli var det samlede antal kommet ned i 890, men var 1 november 1003 og 1 december 979. — I flere av kreds-fængslerne holdt fangetallet sig meget hoit. Fængselsstyrelsen maatte derfor bl. a. bestemme at visse grupper av fanger som efter de almindelige regler skulde sættes ind i Skiens og Drammens kreds-fængsler, istedet skulde sendes til hjælpesfængslerne i Larvik og Sem. Man maatte aapne en del av sidstnævnte fængsel som hadde staat ubrukt i en aarrække.

Det nye reglement for landsfængslerne som efter bemyndigelse av Justisdepartementet var utfærdiget af Fængselsstyrelsen 12 december 1911, traadte i kraft 1 mai 1912. Reglementet er meget omfattende, idet det i

37 kapitler indeholder bestemmelser om fængslerne og fangernes fordeling mellem dem, fængslernes indretning og utstyr, fængslernes overledelse og tjenestemænd, fængselsraadet, tilsynsraadet, tjenestemændenes løn, pensionsvæsen m. v., tjenestemændenes ansættelse og afgang, almindelige forskrifter for tjenestemændene, særlige bestemmelser om direktøren, inspektøren, verksmesteren, presten, læreren, lægen, forfalleren, kassereren, utsalget, bestemmelser om fangers mottagelse, almindelige bestemmelser om fangernes behandling, almindelige bestemmelser om fangernes pligter, fangernes forvaring, dagsorden, fangernes kost, dragt, natteleie, arbeide, om sjælepleie, undervisning og læsning, renslighet og sundhetspleie, sygdom og dødsfald, fangernes brevveksling, besøk hos fangerne, andragender og klager fra fangerne, klasser, refselsler og tvangsmidler m. v., fangers frigivelse for den idømte straffetids utløp, fangernes løsladelse, om løslatte fanger, særlige bestemmelser for fanger med kort straffetid og endelig i et slutningskapitel noen forskjellige bestemmelser.

Da forskjellige bestemmelser i reglementet ogsaa vedkom politiet, blev dettes tjenestemænd rundt i landet gjort bekjendt med disse bestemmelser gjennem skrivelse fra Fængselsstyrelsen til Riksadvokaten av 24 april 1912.

Paa Mæresmyren i Sparbu i Nordre Trondhjems amt har der siden 1909 været utført kanaliseringsarbeider ved fanger fra Trondhjems landsfængsel. I 1912 rykket 3 betjenter og 17 fanger ut 20 mai. Arbeidet varte til 25 oktober. Der blev i denne tid gravet ut 8567 m³ og torvsat 1075 løpende meter. I de tre foregaaende aar er der gravet ut 18 180 m³ og torvsat 2785 l. m. Indtil nu er der saaledes ialt gravet ut 26 747 m³ og torvsat 3860 l. m. Den samlede værdi av dette arbeide er sat til omtrent kr. 16 500,00. — I 1912 blev der gjennemsnitlig gravet 5,72 m³ pr. dagsverk. Arbeidsmengden var dog meget forskjellig efter grundens art, idet den bevæget sig mellem 3,84 m³ og 8,50 m³ pr. dagsverk. — Da der i de foregaaende sommere hadde været flere rømninger og rømningsforsøk, blev der iaar til hjælp ved bevogtningen kjøpt i Tyskland en politihund av Dobermannpinscherracen. Politiasistent Jørgensen i Kjøbenhavn ydet velvillig bistand som mellemmand. Der var i 1912 ingen rømning fra Mæresmyren og intel forsøk derpaa.

Lønnen for betjentene ved kreds- og hjælpefængslerne utenfor Kristiania, Bergen og Trondhjem blev i 1912 forbedret. Ved en i 1908 foretat lønsregulering var disses løn blit sat til kr. 900,00 med 3 alderstillæg paa kr. 100,00 efter 3, 6 og 9 aars tjeneste samt værelse (undtagelsesvis familiehølig) i fængslet med lys og brænde. Denne løn viste sig for liten til at faa posterne tilfredsstillende besat, hvorfor grundlønnen nu blev sat op til kr. 1200,00.

I erkjendelsen av de fordeler som knytter sig til elektrisk lys saavel i sanitær henseende som m. h. t. ildsikkerhet, er det efterhaanden lagt ind i en række fængsler. I 1912 blev det gjort i to kreds-fængsler og to større hjælpefængsler.

I Haugesund har der hittil bare været et mindre og meget tarvelig hjælpefængsel. Da forholdene gjorde det nødvendig at bygge et helt nyt fængsel, gav Stortinget i 1911 samtykke til kjøp av tomt for et saadant og bevilget i 1912 kr. 66 000,00, som fængslet er beregnet at skulle koste. Det vil faa plads til 18 fanger, idet det bygges med 15 enkeltrum og et fællesrum for tre fanger. I selve fængslet blir desuten bad, betjentrum og kontor for vaktmesteren. Fængslet faar sin akse nord—syd, perpendikulært paa en forbygning med retslokaler (retssal, dommerværelse, sakførerværelse, vidneværelse), vaktmesterbolig (3 værelser, pikekammer, kjøkken) og et værelse for fængselsbetjenten, som saaledes ikke behøver at opholde sig paa sit rum inde i selve fængslet i sin fritid.

Antallet av tvangsarbeidere var den 1 januar 1912 — naar de som laa paa sykehus regnes med — 156 mænd og 57 kvinder. Tallene steg i aarets løp. Antallet av mandlige tvangsarbeidere naadde sit høidepunkt ved aarets utgang, da det var 181 eller maksimum efter løsgjængerlovens ikrafttræden. For kvinders vedkommende naadde det 71 den 1 november, som likeledes er det høieste antal under den nye ordning. Ved aarets utgang var det 70, saaledes at der da var ialt 251 tvangsarbeidere mot 213 ved aarets begyndelse. I forhold til 100 000 mænd, 100 000 kvinder og 100 000 indvaanere av folkemængden 1 december 1910 sat der ved aarets begyndelse i tvangsarbeidshus omtrent 13 mænd, 5 kvinder og 9 ialt. Ved aarets utgang var de tilsvarende tal omtrent 16, 6 og 11.

Bergens tvangsarbeidsanstalt blev nedlagt fra 1 april 1912. De mandlige og kvindelige tvangsarbeidere som sat der, blev flyttet til henholdsvis Kristiania tvangsarbeidsanstalt («Mangelsgaarden») som bare tar mænd, og til Statens tvangsarbeidshus for kvinder (i Kristiania). Fra den tid av er saaledes tvangsarbeidere fra hele riket indtil videre samlet i disse to tvangsarbeidshus.

Kristiania tvangsarbeidsanstalt vil bli nedlagt naar den nye Opsstad tvangsarbeidsanstalt paa Jæderen blir færdig. Denne var oprindelig planlagt for et gennemsnitstal av 200 mandlige tvangsarbeidere (med plads til opimot 230). Da disse planer blev behandlet i Justisdepartementet i 1909, fandt man det imidlertid forsigtigst at gaa frem litt efter litt med byggeforetagendet. Dette blev derfor — efter beslutning av Stortinget i 1910 — foreløbig sat iverk efter en indskrænket plan for noget over 100 tvangsarbeidere. Forudsætningen var, at bygverket skulde utvides naar det viste sig nødvendig. Av forskjellige grunde som jeg her ikke kan gaa nærmere ind paa, fandt departementet i sit budgetforelæg for Stortinget i 1912 at burde foreslaa arbeidet fortsat efter den oprindelige plan. Dette vandt Stortingets bifald, hvorefter der for terminen 1912—13 blev bevilget kr. 250 000,00 til fortsættelsen. Det er meningen at anstalten skal være færdig til begyndelsen av 1915.

I 1898 blev der bevilget kr. 1000,00 til reisebidrag for fængselsstjenestemænd. Det samme beløb blev bevilget ogsaa i hver av de følgende terminer, indtil det blev sløifet i 1903 paa grund av budgettets stilling. Det blev følt som et stort tap at denne post var gaat ut av budgettet, og det blev fra fængslerne andrat om at den atter maatte bli ført op. Departementet fandt i 1912 at burde gjøre dette, og Stortinget bevilget de kr. 1000,00, som var foreslaat.

Sverige.

Svenska fångvårdens reformsträfvanden år 1912.

Den utveckling, som öfverallt på de sociala områdena nu pågår, har visserligen medfört något ökad intresse äfven för det penitentiära. Men för den stora allmänheten är nog alltjämnt straffet och hvad därtill hörer allenast den hämnadeakt, som med rätta träffar ogärningsmannen och

så fullständigt som möjligt befriar hederligt folk från att ha honom ibland sig. »Hvartill tjänar det att öda krut på döda hökar?» Samhället har så många marker att nedlägga sitt arbete och sina penningar på, att det måste anses såsom dålig hushållning att offra mer än det alldeles nödvändiga å fängvårdens gebit. Så resonnerar nog mången.

Den som utan förutfattade meningar betraktar hit-hörande frågor, lär icke kunna undgå att finna, hurusom den större eller mindre brottsligheten i ett land endast i jämförelsevis ringa mån påverkas af de olika system, som följas i strafflagarna och vid strafftillämpningen. Det är helt andra faktorer, som hufvudsakligen göra sig gällande i afseende å brottslighetens tillväxt eller aftagande: den ekonomiska ställningen, uppfostran, det allmänna moraliska tillståndet, rusdrycksbegäret etc.

Om så är förhållandet, hvilket icke lär kunna bestridas, må och få erkännas, att för samhället i det stora hela icke ligger så synnerligt stor vikt uppå, huru detaljbestämmelserna efter teoretiska grunder affattas i de lagar, som hänföra sig till straffrätten, huru brotten rubriceras, straffen formas, utmätas och sammanläggas etc. Detta är mera af vikt för den individ, som blir utsatt för lagarnas tillämpning. Men som äfven den brottslige är medlem af samhället, har ju detta för hans skull skyldighet tillse, att straffen utmätas efter något så när bestämda regler och så anordnas, att de icke tillskynda honom större ondt än behöfligt är, utan i stället tjäna honom till något direkt gagn. Kan straffet få brottslingen in på samhällsnyttiga vägar, blir det ej endast han, som därpå vinner. I samma mån detta låter sig göra, i samma mån det blir fråga om något annat och mera än bortrensandet ur samhället för längre eller kortare tid af oroande och smutsande element, får straffrätten en socialt mera gifvande innebörd och kan hafva anledning påräkna det allmänna intresset äfven från sådana håll, där allt synes bortkastadt, som icke kan påvisas lämna materiellt utbyte i en eller annan form.

Men, svarar man, icke kan straffet omgestalta de förhållandan, som utgöra brottslighetens egentliga grund. Huru kan straffet upphjälpa den dömdes ekonomiska ställning, gifva ersättning för en försummad uppfostran, motverka det dåliga inflytandet af den omgifning, hvori den brottslige lefvt och dit han en gång skall återgå? Huru skall

straffet kunna omskapa suparen till en nykter och arbetssam människa?

Visst och tydligt är, att hvarken straffet i och för sig eller de bemödanden, som under strafftiden och därefter må göras för den dömda, kunna åstadkomma detta allt. Men å andra sidan är också visst, att något kan i sådan riktning vinnas, om straffbehandlingen och därefter följande åtgärder anläggas med dylikt mål för ögonen. Och endast på det sättet lär det lyckas att inlägga något ljust och löftesgivande i de hårda dragen, som rättvisans gudinna bär öfver pannan.

Tydligt är ock, att utvecklingen allt mera målmedvetet sträfvar åt detta håll, om än icke någonstädes varit möjligt att finna en anordning af straffen, som på samma gång i tillräckligt mått tilfredsställer gudinnans stränghet gent emot individens förbrytelse och hennes hopp att främja såväl den straffades som samhällets väl.

Chefen för fängvården i ett icke skandinaviskt land, känt för ett framstående fängelsesystem, yttrade vid ett sammanträffande sist lidna höst: »För andra kunna vi väl inte medge det, men oss emellan må det få sägas, att framgången kommer icke så mycket an på straffsystemet, utan beror mest på de förhållanden, hvori den straffade försättes efter det han aftjänat straffet.»

Detta är sannt så till vida, att åtgärderna och bemödandena under strafftiden äro fruktlösa, om det icke sörjes för att det påbegynnade verket fortsättes eller åtminstone icke nedrifves, när straffet är slut. Men en förutsättning för att resultatet icke må blifva allt för nedslående är äfven, att lagen ger straffbehandlingen erforderlig tidslängd och sådana former, att under strafftiden möjlighet är att lägga en något så när pålitlig grund för rättelsearbetet.

Det är lagstiftarens sak att tillse, att lagarna så affattas, att straffets högre mål möjliggöras. Och denna tidsskrift vill förvisso arbela för att i sin mån söka leda lagstiftarnes uppmärksamhet å hvad i sådant hänsende må vara att göra. Säkert är, att än är vägen lång, innan en slutgildig grund funnits för uppbyggandet af en idealisk strafflag.

*

*

*

En hel del nya klutar ha visserligen satts å vår nära sextioåriga svenska strafflag, och särskilda författningar ha på ett lyckligt sätt kompletterat dess utstyrelse. Att denna dock icke är genomgående modern betyder vid sådant förhållande mindre. Men den stela formella bundenheten, bristande möjlighet till anpassning efter individen kvarstå dock såsom hufvudsakliga fel; och obilligt är under sådana förhållanden krafvet, att fångvården skall gifva verkligt gynnsamma resultat.

Såsom förtjänster hos vår lagstiftning, sådan den nu är, må dock framhållas, att ungdomar intill fyllda femton år icke underkastas behandling såsom brottslingar, hvarför ej heller saknaden af s. k. barndomstolar hos oss har någon betydelse i fråga om dessa; att ungdomar upp till aderton års gränsen kunna vid ringare brott vinna en för deras individuella uppfostran afpassad behandling i stället för straff; att genom fångarnas särskiljande i enrum under en tid, som vid längre straff åtminstone ej är för litet omfattande, möjlighet beredes för deras personliga påverkan utan hinder af medfångarnas inflytande; att villkorlig dom och villkorlig frigifning i vissa fall stå till buds m. m.

Men för dem, som dömts till någon af de i strafflagen bestämda straffarterna, känner eljest vår lagstiftning allenast ett och samma verkställighetssätt, lika för alla inom samma grupp: straffångar, urbota fängelsefångar och bötesfångar. Någon anvisning att modifiera strafftillämpningen efter de dömdas ålder och karaktersegenskaper, efter hvad hvars och ens personliga sinnesriktning gör önskligt, förekommer ej.

Det står emellertid fångvårdsstyrelsen öppet att med viss frihet inom de af lagen gifna gränserna söka tillämpa något mer individuella grunder; och det är härå, styrelsen allt mer inriktat sin uppmärksamhet.

Det har först och främst gällt, att från den vanliga straffbehandlingen afskilja dem, hvilkas själsliga tillstånd gjort dem otillgängliga för straffets afsedda verkningar, och att sammanföra dem för en mera rationell vård vid särskilda anstalter.

Efter framställning af styrelsen har Kongl. Majt. under det sistförflutna året af riksdagen utverkat anslag för ett ändamålsenligt ordnande af sinnessjukafdelningar dels en större, vid kronohäktet i Västervik, och dels en mindre, vid centralfängelset i Härnösand. Å förstnämnda

plats uppföres en ny tillbyggnad i förening med därvarande cellfängelse. I detta inlägges mellan våningarna en belongbotten, så att korridoren förvandlas till samlingsrum för de sinnessjuka fångar, som äro nog lugna att kunna tilldelas en hvar sin särskilda cell eller kammare. I tillbyggnadens salar logeras de oroliga patienterna eller sådana, som eljest anses böra åtnjuta vård i gemensamma öfvervakningsrum. Anstalten beräknas kunna inrymma inemot ett femtiotal sjuka. Härnösandsafdelningen förlägges i en invid centralfängelset belägen äldre byggnad, som undergår nödiga förändringar och utvidgningar, hvarjämte en del utrymmen i själftva fängelset kunna användas till komplettering. Dock beräknas denna afdelning skola rymma allenast 15 å 20.

Såsom hvarje fångvårdsman har sig bekant, förekomma emellertid vid sidan af de verkligt sinnessjuka i ganska stort antal fångar, som i ett eller annat afseende visa sig abnormala eller, såsom det i dagligt tal plägar sägas »veliga«, och i fråga om hvilka, där de äro gemensambetsfångar, betydande svårigheter möta att inom ett vanligt fängelse hålla dem tillsammans inbördes och med andra, utan att ordningen störes. Under året har för sådana abnormala provisoriskt upplåtits en afdelning vid centralfängelset i Malmö, under ledning af därvarande läkare. Tillika har styrelsen gjort framställning till regeringen om beviljande af medel till fast anordnande vid centralfängelset å Långholmen af en mönstergill abnormalafdelning att tagas i bruk, när det nuvarande centralfängelset i Malmö utbytes mot det, som nu är under uppförande och hvilket hufvudsakligen afses för cellfångar.

För beredande af tillgång till utbildade vårdare har styrelsen låtit ett antal lämpliga vaktkonstaplar genomgå kurser vid hospital, hvarjämte en eller annan förutvarande hospitalsbetjänt finnes anställd i fångvården. Meningen är ock att vid den konstapelsskola, som är under anordnande å Svartsjö, undervisning skall gifvas bevakningsmännen jämväl i grunderna för sinnessjukvård.

Vid fångvårdens sinnessjukafdelningar böra tydligen läkarna äga erforderliga insikter i dithörande grenar af sin vetenskap; och är ju önskligt, att läkarna äfven vid andra fångvårdsanstalter häruti besitta vidare inblick än de vanliga studiefordringarna medföra. Styrelsen har för ändamålet föreslagit införande i dess instruktion af be-

stämmelse att det må tillkomma öfverinspektören öfver sinnessjukvården i riket att utöfva tillsyn, jämväl öfver fängvårdens sinnessjukafdelningar och att om något finnes att erinra mot sådan afdelning eller dess skötsel, bör hos vederbörande göras framställning om erforderlig åtgärd. För behörighet till läkare skulle fordras, jämte hvad i allmänhet är föreskrifvet för rätt till utöfvande af läkaryrket, dels för läkaren vid sinnessjukafdelningen vid kronohäktet i Västervik att hafva med godt vitsord tjänstgjort vid allmän sinnessjukanstalt i ett år, dels för läkare vid annan fängvårdsanstalt, där särskild afdelning för sinnessjuka eller abnorma fångar finnes inrättad, att i händelse han icke fullgjort sådan tjänstgöring eller genomgått för ändamålet godkänd kurs i rättspsykiatri, så snart ske kan efter anställningen fullgöra, hvad i sådant afseende må pröfvas erforderligt. I samma instruktion skulle ock uttalas, att jämväl läkare vid annan fängvårdsanstalt bör finna angeläget att genom deltagande i särskild studiekurs eller annorledes vinna sådan rättspsykiatrisk utbildning, som kan visa sig för tjänsten fördelaktig.

Styrelsen föreslår, att densamma måtte få rätt medgifva, att deltagande i rättspsykiatrisk kurs må få anses såsom tjänsteuppdrag medförande ersättning för rese- och traktaments kostnader.

Längre än nu nämnts har styrelsen icke ansett möjligt att gå i fråga om fordringarna å psykiatrisk utbildning hos fängvårdens läkare. Arvodena för dessa kunna nämligen ej i allmänhet sättas nog höga för att locka läkare att på förhand förvärfva sig sådan utbildning i oviss förhoppning att en gång i framtiden ernä fängvårdstjänst. På de flesta platser måste styrelsen nöja sig med de läkare, som förut finnas i orten; och strängare kompetensfordringar än de i regel gällande skulle nog i flertalet fall ställa fängvården utom möjligheten att förvärfva de behöfliga läkarkrafterna.

Ej endast de sinnessjuka fångarna kräfva en behandling, olika mot andras. De vid fångelserna förekommande sjukhusafdelningarna mottaga ju också fångar, hvilka på grund af sitt kroppsliga tillstånd icke kunna underkastas straffregimen i full utsträckning. Härutinnan har således en individualisering af behandlingen såsom en själffallen nödvändighet sedan gammalt ägt rum.

Bland de kroppsligt sjuka bilda de lungsiktiga en högst betydande grupp. Då deras sjukdom ej i tidigare

stadium omöjliggör straffets utkräfvande på vanligt sätt, hafva länge dessa fångars behof af vård åsidosatts. Under de senaste åren har en ändring till det bättre härutinnan inträdt, i det att vid cellfångelserna för deras räkning inrättats särskilda s. k. tuberkulosceller med stora fönster för solljusets insläppande, förbättrad golfbeläggning för underlättande af desinficering etc. Men för den till längre tid dömda måste dock det instängda lifvet äfven i en sådan cell verka nedbrytande på den vacklande hälsan. Staten har att af brottslingen utkräfvat det straff, som lagen bestämmer; men den bör förvisso i möjlig mån sörja för att ej straffet medför menligare följder än nödigt är. Och därför bör ock fängvården söka bereda den lungsiktige under den tid, han är sin frihet förlustig, vistelse i fria luften och sådan vård i öfrigt, som erfarenheten visat oeftergillig för sjukdomens motverkande. I sådant syfte har styrelsen föreslagit att i samband med nyssnämnda abnormafdelning vid Långholmsfängelset må anordnas en tuberkulosafdelning, där de lungsjuka kunna placeras i öppen ligghall, få arbeta å den luftiga sjukhusgården etc. Dessa åtgärder torde dock icke kunna i sin helhet komma till utförande annat än i samband med en tillika föreslagen större omändring af fängelsets äldre byggnader med däri inrymda arbets-salar. Först efter en af styrelsen föreslagen lagändring, hvilken skulle medföra frihet att efter individuella grunder låta cellstraffet utbytas mot gemensamhetsstraff, uppstår emellertid det trängande behof af ytterligare arbets-salar för fångar i gemensamhet, hvilket gör en sådan ombyggnad nödvändig.

Styrelsen har under det gångna året sträfvat att i möjlig mån vinna tillämpning i fråga om de yngre fångarna af liknande grundsatser, som följas ifråga om dem, som dömas till tvångsuppfostran. Styrelsen har sålunda föreslagit införande i lagstiftningen af en särskild straffform för unga förbrytare i åldern 18—21 år. Där någon som fyllt 18 men ej 21 år gjort sig saker till brott, som enligt strafflagen skulle föranleda fängelse eller straffarbete på viss tid ej öfverskjutande tre år, borde domstolen enligt styrelsens förslag kunna i stället döma till »korrektionsstraff» under minst ett, högst tre år. Så borde också kunna ske i fråga om den, som före fyllda 18 år gjort sig förfallen till fängelse eller straffarbete på högst

nämnda tid och som pröfvas icke kunna eller böra intagas i allmän uppfostringsanstalt. Vid pröfning om korrektionsstraff bör ådömas, skulle enligt förslaget tagas i betraktande, huruvida de omständigheter, hvarunder brottslingen uppväxt och sedermera lefvat, samt hans personliga sinnesbeskaffenhet och öfriga förutsättningar gifva vid handen, att hans framtida välförhållande med större sannolikhet må kunna vinnas genom dylikt straff än genom det straff, som eljest är i lagen stadgad för brottet.

Den straffanstalt, där korrektionsstraff skulle verkställas, borde vara så ordnad, att en hvar af där intagna fångar, som underginge sådant straff, i möjlig mån komme i åtnjutande af den särskilda handledning och vård, som erfordras för hans uppfostran till gudsfruktan, goda seder och arbetsduglighet. Äfven under den tid, då fångarna enligt eljest gällande verkställighetsbestämmelser borde förvaras i enrum, skulle korrektionsfångarna kunna hållas i mindre grupper tillsammans vid undervisning, vid kroppsöfningar och äfven vid arbetens utförande.

Den som undergår korrektionsstraff borde enligt förslaget kunna på prof frigifvas från anstalten efter utgången af halfva den ådömda tiden. I fråga om sådan frigifning skulle i tillämpliga delar gälla hvad i allmänhet finnes föreskrifvet om villkorlig frigifning. Om någon komme att frigifvas först efter utgången af hela den ådömda tiden för korrektionsstraffet, borde han i allt fall under en pröfvotid af sex månader stå under tillsyn. Uppför han sig icke pålitligt under denna pröfvotid, skulle han komma att återförpassas till anstalten för återstående pröfvotiden, dock ej för mindre än 3 månader.

Såsom synes ligger det s. k. »Borstalsystemets« principer till grund för dette förslag.

Om från lagstiftarnas sida afseende fästes å förslaget, lär dock dröja åtskillig tid, innan bestämmelser i den angifna riktningen träda i tillämpning. För att dock så vidt möjligt under nu gällande lag förverkliga en del af de sålunda framhållna önskemålen, har styrelsen beslutat att till straffängelset i Upsala samla de unga brottslingarna samt att där anordna undervisning och arbetsledning med särskild hänsyn til de ungas individuella utbildning. Yrkesundervisningen kommer således hufvudsakligen att baseras på slöjd utan direkt ändamål att göra ekonomisk vinst å arbetet. Så långt förhållandena och gällande lag-

bestämmelser medgifva, kommer alltså fängelset att tjänstgöra såsom en tvångsuppfostringsanstalt för unga förbrytare, hvilka icke kunnat göras till föremål för behandling i allmän uppfostringsanstalt enligt lagen den 27 Juni 1902.

Styrelsen har öfvervägt, huruvida det hos oss tillämpade långa cellstraffet med eller utan efterföljande gemensamhetsstraff skulle kunna förenas med ett bättre aktgifvande å den särskilda individens förutsättningar och möjligheter till att en gång blifva samhällsnyttig.

Genomförandet af ett fullständigt progressivsystem efter mönstret från länder, hvarest frihetsstraffen till större delen afljånas i gemensamhet, kan ju icke ske under de former, som den nuvarande svenska lagstiftningen fastställer. Då det emellertid måste ligga något sporrande till goda bemödanden däri, att fången känner, det han ej själf är utan inverkan å sitt bättre eller sämre öde inom fängelset och att hopp om lättnad för honom finnes, har fångvårdsstyrelsen beslutat sig för införandet af vissa fångklasser, inom hvilka de dömda kunna efter vissa tider och ådagalagda egenskaper förflyttas.

Åstadkommandet af en rättvis flyttning inom utlandets stora gemensamhetsfängelser med ofta nog betydligt mer än tusentalet fångar torde visserligen hafva visat sig svårt, ja omöjligt; och det för ändamålet anlitate »marksystemet» eller daglig betygssättning, beroende nästan uteslutande å den underordnade bevakningspersonalens uppfattning, har knappast medfört framgång. Tydligtvis bör det ställa sig lättare vid mindre anstalter, sådana som de svenska äro, att tillförlitligt bedöma fångarna, i det att befälet därstädes kan bygga på personlig kännedom och iakttagelse. Det ur fångvårdssynpunkt principiellt mindre lämpliga att låta fången belönas för det han icke bryter mot anbefalld ordning, hvilket marksystemets tillämpning gärna medför såsom den allmänna uppfattningen, undvikas om uppflyttningen i klass angifves såsom det normala och kvarstående eller nedflyttande såsom en följd af bristande välförhållande.

I nu omhandlade syfte har styrelsen nyligen föreskrifvit i hufvudsak följande:

Till väckande af straffångarnas ambition och främjande af fångvårdens bemödanden skall en indelning af fångarna ske i klasser efter strafftid, uppförande och eljest

ådagalagda förhållanden. Fängelsets församlingsråd, hvilket består af dess tjänstemän af högre grad, skall yttra sig angående fånges förflyttning från en klass till annan; och äger fångelsens föreståndare besluta i saken, dock med rätt för den ledamot, som icke instämmer i beslutet, att få sin afvikande mening antecknad till protokollet.

Vid behandling af fråga om fånges klassförflyttning skall arbetsledare og bevakningstjänsteman, som haft närmaste tillsyn öfver fången, höras i församlingsrådet.

Straffången tillhör under straffets tre första månader och för visst fall, efter hvad redan angifves, äfven därefter dock sammanlagd under högst sex månader, första fångklassen. Här får han såsom premievaror uttaga allenast bröd och skummad mjölk till viss kvantitet samt i regel ej tillhandahållas annan läsning än de s. k. cellböckerna (bibel, psalmbok och dyl.).

Har fången under de tre första månaderna af strafftiden iakttagit ett godt uppförande, skall han vid församlingsrådets närmaste månadssammanträde men eljest så snart han efter nämnda tid ådagalagt välförhållande, som ingifver förtroende, dock sist inom sex månader efter straffets början, uppflyttas i andra fångklassen.

I denna andra klass får fången, om han vill, i stället för mjölk uttaga margarin såsom premievara; han får läsa fångelsebibliotekets böcker, således ej blott cellböckerna, samt i cellen utom öfriga inventarier innehafva en almanacka och en mindre spegel. I så väl första som andra klassen skall manlig fånges hår och skägg hållas kortklippta, likväl med rätt at låta hår och skägg återväxa en månad före frigifningen.

Sedan två år af strafftiden tilländagått skall fången uppflyttas i tredje fångklassen, därest hans uppförande och sinnesbeskaffenhet finnas ingifva grundade förhoppningar om välförhållande. Han bör sålunde hafva under tillräcklig tid ådagalagt flit i arbetet, pålitlighet och själfbeherrskning.

Fången äger i tredje klassen såsom premievaror uttaga såväl bröd som mjölk, skummad eller oskummad, samt tillika margarin. Han får aflåta bref och mottaga besök oftare än andra fångar; han får i cellen ytterligare innehafva sina närmaste anhörigas porträtt samt ett antal egna, i vederbörlig ordning gillade böcker. Här och skägg får han bära efter godttinnande, med iagttagande af snygghet och ordentlighet.

Om fången i sitt uppförande visar ovärdighet att vidare kvarstå i tredje klassen, skall han återflyttas till andra klassen, hvarifrån han först efter sex månader kan ånyo uppflyttas.

Har gemensamhetsfånge, som tillhör tredje klassen, ådagalagt synnerlig pålitlighet och har han, därest han är dömd till straffarbete på viss tid, aftjänat tre fjärdedelar däraf, eller om han är lifstidsfånge, undergått femton års straffarbete, skall han öfverflyttas till fjärde klassen. Här äger fången fritt efter upprättad förteckning välja böcker ur fångelsets bibliotek samt utlaga förenämnda premievaror till den myckenhet, hans disponibla arbetsfortjänst medger. Han bör till ombyte med honom eljest tilldeladt arbete i tur och ordning användas i förekommande trädgårds- och andra dylika göromål. Förtroendesysslorna böra företrädesvis tilldelas åt honom.

Visar sig fånge i denna klass ovärdig, skall han nedflyttas i andra fångklassen, därifrån han först efter sex månader kan uppflyttas i högre klass.

I gemensamhetsfångelse skola de olika fångklasserna, så vidt de lokala förhållandena medgifva, hållas åtskiljda under iakttagande tillika, att i möjlig mån yngre fångar hållas afskiljda från äldre och vaneförbrytare från andra.

De förmåner, som skilja de högre klasserna från de lägre, äro icke betydliga. Men för fångarna te de sig helt visst i vida större proportioner. Vi må hoppas, att den ökade uppmärksamhet och den möda, som bestämmelsernas samvetsgranna tillämpning måste kräfva af direktörernas och öfriga tjänstemän, må motsvaras af stegrade bemödanden å fångarnas sida att ej förverka de förmåner, som afses i regel skola tilkomma dem efter de angifna tiderna.

I frihetsstraffets begrepp måste ingå ett fångens afstängande från yttervärlden. Det strider således mot detta begrepp att låta fången få del af tidningarnas dagsnotiser. Men det kan å andre sidan icke vara lämpligt, att under en längre strafflid hålla honom alldeles ovetande om hvad som tilldrager sig därute bland fria människor. Ty utträder han bland dem i okunnighet om allt, som utgjort hvar mans samtalsämne, förråder sig snart den frigifna såsom den nyss ur fångelset utkomna. Med hänsyn härtill och för att skänka fångarna en sund och för dem värdefull färsk läsning, har fångvårdsstyrelsen föranställt om

utgifvande genom en behjärtat man af en särskild liten veckotidning, hvilken med det nya året regelbundet utsändes till fångelserna för att på söndags morgonen tillställas de fångar, som anses böra få i främsta rummet njuta denna förmån. I tidningen införas, jämte religiösa betraktelser, smärre berättelser samt kortfattade öfversikter öfver det viktigaste, som timat under veckan i Sverige såväl som i utlandet, dock med uteslutande af allt som kan anses för fångarna mindre lämpligt.

I början af denna uppsatts har med en främmande fångvårdsmans ord framhållits, hurusom fångvårdssystemet föga gagnar utan en kompletterande verksamhet för de frigifna.

Till denna verksamhets främjande i hvad på fångvården ankommer har styrelsen utverkat nåd. fastställande den 10. Juni 1912 af reglemente för fångvårdens besparingskassa, hvars inkomster härigenom ställts till styrelsens förfogande för understödjande af frigifna vid deras utträde ur fångvårdsanstalten eller närmaste tiden därefter, äfvensom till fortsatt hjälp åt sålunda understödda skyddslingar.

På framställning har ock af 1912 års riksdag beviljats styrelsen ett årsanslag af 10.000 kronor för verksamheten bland de frigifna. Tjänstepersonalen vid fångvårdsanstalterna visar för denna mycket intresse och nedlägger därå ett godt arbete. Såsom Styrelsens organ tjänar dess platsanskaffningsbyrå, numera under benämningen Centrala Hjälppbyrån. Till mottagande af sådana frigifne, för hvilka passande anställningar icke omedelbart kunna erhållas eller som i ett eller annat afseende en tid efter frigifningen behöfva tillsyn eller ledning har styrelsen upprättat ett upptagningshem på landsbygden »Åby landt-
arbetarhem«, beläget i närheten af Upsala. Här kunna mottagas 15 à 20 skyddslingar samtidigt, en hvar för någon kortare tid, så länge dock som omständigheterna påkalla. Hemmet är förenadt med ett lagom omfattande jordbruk, hvarjämte yrkesarbeten af enklare slag skola bedrivas. Till föreståndare har vunnits en gift diakon af synnerligt passande egenskaper.

Jämnsides med fångvårdens arbete för de frigifna verkar föreningen »Skyddsvärnet« äfvensom andra enskilda sam-

manslutningar. Åtgärder hafva under året gjorts til enande af arbetet, om ock ej det önskade målet ännu ernåtts.

Under året har ett nytt centralfängelse i Malmö, afsedt för omkring 220 fångar, börjat uppföras. I Wexiö har genom om- och tillbyggnad af därvarande straffängelse åstadkommits ett centralfängelse för kvinnliga straffångar, i cell och i gemensamhet. Anslag har erhållits till förstoraude af fönstren i ett antal celler i de äldre fängelserna, för att sålunda främja såväl hygien som arbetsdrift.

Tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, redan omfattande en betydande jordareal, har under året ytterligare tillökats genom öfvertagande å arrende af en under Drottningholm lydande gård, Svartsjö Djurvaktareboställe, gränsande intill anstaltens mark.

Fortsatta bemödanden halva gjorts att få till tvångsarbetsanstalten i Landskrona inlagdt ett kronan tillhörigt, för närvarande åt arméförvaltningen upplåtet jordområde omkring anstalten. Genom dess förvärfvande skulle fångvården sättas i stånd att betydligt utvidga det för närvarande i allt för liten skala af tvångsarbeterskorna bedrifna trädgårdsarbetet vid anstalten. Ännu hafva dock statsmyndigheterna icke träffat bestämmelse i detta hänseende.

* * *

Det mesta af hvad nu anförts är väl kändt af de tidskriftens läsare, som tillhöra svenska fångvården. Men möjligen kunna dessa meddelanden hafva något intresse äfven för fångvårdsmännen i grannländerna genom att framställa för dem en öfverblick öfver de stråfvanden, som här i landet göra sig gällande å det gemensamma arbetsfältet. Kanhända ock, att straffrättens representanter utom fångvårdens led icke försmå att lära känna de synpunkter, som af de verkställande myndigheterna följts vid bemödandena att afvinna straffen möjligast goda resultat.

Viktor Almquist.

Statistiska uppgifter rörande Sveriges fångvård år 1911.
Nedanstående öfversikt grundar sig å den svenska fångvårdsstyrelsens berättelse om rikets fångvård för år 1911.

Det antal fångar, som under nämnda år kortare eller längre tid förvarats inom fångvårdsanstalterna, utgjorde 23,779, af hvilka funnos vid årets början intagna 3045 och hade under året tillkommit 20,734.

Vid årets slut var antalet fångar af olika kategorier följande:

Häktade för brott.....	254	män	29	kvinnor
Dömda till straffarbete	1329	—	110	—
— - urbota fängelse	175	—	5	—
— - fängelse i saknad af tillgång till böter	397	—	6	—
Häktade för lösdrifveri	41	—	7	—
Dömda till tvångsarbete	509	—	179	—

Hela antalet kvarvarande belöpte sig således till 3041.

De för brott och förseelser häktades antal visar för senaste tioårsperioden en fortgående minskning. År 1902 voro de nykomna af detta slag 5823, år 1910 var deras antal 4408, år 1911 hade siffran nedgått till 3904. Minskningen för hela perioden utgör 32.95 %. Detta förhållande bör dock ej, så vidt angår siffrorna intill år 1910, i sin helhet tillskrivas en aftagande brottslighet, utan beror delvis å ändrade grunder för omhändertagande af fyllerister inom Stockholms stad, hvilka förut varit i större utsträckning föremål för häktningsåtgärd.

Straffarbetsfångarna fördelas sålunda:

a) Lifstidsfångar, af hvilka ingen tillkommit under året, voro vid årets slut 61 män och 8 kvinnor.

b) Straffångar dömda på viss tid: tillkomna 1584 män och 141 kvinnor, kvarvarande vid årets slut 1268 män och 102 kvinnor.

Hela antalet nykomna straffångar år 1911 var således 1725 och kvarvarande vid årets slut 1439. En jämförelse med motsvarande siffror vid början af senaste tioårsperiod eller år 1902, utgörande nykomna 2007 och kvarvarande 1512, visar en minskning för de nykomna med 14 % och för de kvarvarande med 4.8 %.

Af nykomna 1725 straffångar hade 583 eller 33.8 % förut undergått straffarbete. Af samma antal voro ådömda

förlust af medborgerligt förtroende för alltid 21 och för viss tid 498.

Beträffande de dömdas ålder visar sig, att 161 män och 16 kvinnor voro under 20 år, medan 1423 män och 125 kvinnor uppnått eller öfverskridit denna åldersgräns.

Tidslängden af det ådömda straffarbetet har varit:

från 2 till 3 månader för	366 män	38 kvinnor
— 3 - 6 — -	585 —	61 —
— 6 månader till 2 år	494 —	33 —
öfver 2 år	139 —	9 —

tillsammans... 1584 män 141 kvinnor

Af kvarvarande straffarbetsfångar vid årets slut höllos i cell 1138 män 91 kvinnor och i gemensamhetsfängelse 191 män 19 kvinnor. Bland gemensamhetsfångarna voro 19 personer, som före den lagstadgade tiden fått afbryta cellstraffet, enär de funnits af enrumsvistelsen taga skada till sin hälsa.

På grund af konungens nåd hafva under berättelse-året frigifvits 6 lifstidsfångar och 8 till viss tids straffarbete dömda personer.

Genom lagen den 22 juni 1906 hafva i svensk rätt införts stadganden om villkorlig frigifning för den, som undergår straffarbete på viss tid och utstått två tredjedelar af straffet, dock minst två år, med skyldighet för den sålunda frigifne att under bestämd tid vara underkastad särskild tillsyn. Sedan denna lag med år 1907 trädtt i kraft, hafva under femårsperioden 1907—1911 villkorligen frigifvits 76 män och 3 kvinnor, däraf sistnämnda år 28 män och 1 kvinna. Af hela antalet 79 hafva intill 1911 års slut 42 personer efter utlupen prøfvotid återgått till fullständig frihet. Ingen af dessa hade gjort sig skyldig till någon lagöfverträdelse, som återfört honom till straffängelset; allenast i tre fall hade klagomål ingått, att den frigifne ådagalagt ett mindre godt uppförande; de öfriga hade alla fört en hedrande vandel, varit nyktra och arbetsamma. Samma tillfredsställande vitsord hafva, med ett undantag, kommit dem till del som vid 1911 års utgång ännu stått under tillsyn.

Till fängelsestraff dömda hafva varit:

a) fångar, som undergått urbota fängelse:		
nykomna.....	885 män	38 kvinnor
kvarvarande vid årets slut.....	175 —	5 —

b) fångar, som hållits till fängelse i saknad af tillgång till gäldande af ådömda böter:

nykomna	13 892 män	559 kvinnor
kvarvarande vid årets slut ...	397 —	6 —

De böter, hvilka vid bristande tillgång aftjänats, hafva motsvarat sammanlagdt 119,689 bestraffningsdagar. Medeltalet bötessittare för dag har varit 328.

Om till straffarbete och till urbota fängelsestraff år 1911 dömda fångar sammanräknas, visar sig att af hela antalet 66% icke förut undergått frihetsstraff, under det att 34% tillförene aftjänat straffarbete eller fängelse. Antalet af dem, som varit dömda andra gången och sålunda under året inträdt i de återfallnas klass, utgör 25% af dem som första gången undergått frihetsstraff. Motsvarande uppgifter för hela tidsperioden 1906—1911 gifva samma medeltalssiffra. Så långt denna statistik sträcker sig, skulle den således peka därhån, att antalet af dem, som efter att hafva en gång undergått frihetsstraff icke vidare ådraga sig sådant, kan beräknas till i rundt tal 75%, under det att 25% visat sig återfalla.

För lösdrifveri hade under år 1911 häktats 1609 män och 623 kvinnor eller tillsammans 2232, däraf i Stockholms stad 1018 och inom rikets öfriga delar 1214.

Till tvångsarbete dömda personer voro:

nykomna	724 män	295 kvinnor
kvarvarande vid årets slut	509 —	179 —

Af de nykomna hade:

förut undergått straffarbete.....	342 män	76 kvinnor
— — tvångsarbete	408 —	229 —

Af samma antal voro:

fullt arbetsföra	596 män	271 kvinnor
mindre arbetsföra	128 —	24 —

Beträffande rusdryckernas inflytande å brottsligheten har genom en år 1887 börjad och sedan år för år fullföljd statistik öfver antalet till straffarbete eller urbota fängelse dömda fångar, som vare sig begått sitt brott i rusigt tillstånd eller före brottets begående varit begifna på dryckenskap, kunnat påvisas att af männen omkring 70% räknat misbruk af rusdrycker såsom mer eller mindre medverkande anledning till sitt fall eller återfall i brott. Uppgifterna för år 1911 gifva vid handen att de, som föröfvat sitt brott under direkt eller indirekt påverkan af dryckenskap, utgjort bland

nykomna straffångar män 71.7⁰/₀, kvinnor 25.5⁰/₀
 — fängelsefångar . . . — 54.7⁰/₀, — 21.1⁰/₀

Kristendoms-kunskapen hos den vid årets slut kvarvarande fängpersonalen har varit god hos 13.1⁰/₀, försvarlig hos 71.6⁰/₀, ringa hos 14.6⁰/₀ och saknats hos 0.7⁰/₀, i sista siffran inräknade icke kristna trosbekännare och en del utlänningar.

Fängelsernas boksamlingar, hvilka efter behof kompletteras och tillökas genom inköp efter fängvårdsstyrelsens pröfning, innefattade vid berättelseårets slut:

arbeten af religiöst innehåll	21 769
historiska och geografiska arbeten	4 564
arbeten i naturvetenskap	2 046
arbeten af blandadt innehåll	18 978
tillsammans	47 357

För frigifna fångars understödjande hafva såsom under föregående år verkat inom de olika länen inrättade skyddsföreningar samt en i närmaste anslutning till fängvårdsstyrelsen arbetande centralförening i Stockholm. Därjämte hafva funnits såväl i hufvudstaden som å flera andra platser inom landet anordnade skydds- och arbetshem, hvilka mottaga de frigifna som ej genast kunna beredas tjänst eller anställning. Af dem, som år 1911 utgått från fängvårdsanstalterna, har ett antal af 1329 erhållit understöd i en eller annan form vid silt återinträde i det fria samhället, vare sig genom anvisadt arbete eller utackordering hos lämplig husbonde eller medelst hjälp till verktyg, arbetsmaterialier, beklädnad och uppehälle m. m.

Såväl för de frigifnas omedelbara stödande som till de anstalter och hem, hvilka bildats för deras bistånd, har fängvårdsstyrelsen under året utdelat betydande belopp dels från fängvårdens besparingskassor och dels från tvänne under dess förvaltning ställda, af enskilda gifvare donerade fonder.

Nämnda besparingskassor, hvilka samlats hufvudsakligen genom tillskott, som enligt äldre bestämmelser dit ingingo från inkomsten af fångarnas arbeten, visade vid 1911 års slut en kapitalbehållning af 403,824 kronor.

Enligt gällande reglemente äger fånge att med fängvårdsstyrelsens begifvande använda viss del af sina arbetspremier till understödjande af närmaste anhöriga. För

fångens uppmuntrande att sålunda i möjlig mån bispringa dem, som genom hans förvållande försatts i nöd och bekymmer, har styrelsen till dessa understödsbelopp lämnat tillskott ur förenämnda tvänne donationsfonder. På detta sätt hafva under tioårsperioden 1902—1911 sändts till fångarnas hemmavarande familjer: af deras intjänade arbetspremier 33 186 kronor och såsom tillskott härtill af donerade medel 23,418 kronor eller tillsammans 56,604 kronor. Under år 1911 hade fångarna hemsändt 4,766 kronor och styrelsen tillskjutit 2927 kronor, sammanlagdt 7693 kronor.

Rörande hälsovården inom fångvårdsanstalterna må antecknas, att medeltalet sjuka för dag i procent af fångarnas medeltal varit 2.75. De flesta sjukdomsfallen hafva inträffat bland fångar, som afljånat straffarbete i cell. Af dem, som lidit af sinnessjukdom, voro 78 sjuka vid interneringens början, medan 19 insjuknat under vistelsen i fängelset, tillsammans 97 personer. Dödligheten har uppgått till 0.62 % af fångarnas medeltal.

Fångvårdens utgifter belöpte sig för året till 2,399,972 kronor.

Samtliga utgifter under titel »förplägning«, inberäknadt kostnaderna för matlagning, ved och lyshållning i kök m. m., uppgingo till 380,228 kronor. Om denna summa fördelas på utspisade 1,031,734 dagportioner, motsvarande ett medeltal fångar dagligen af 2826, uppkommer en dagportionskostnad af 36.8 öre.

Inkomsten af den vid fångvårdsanstalterna anordnade arbetsdrift för statsförvaltningarnas räkning, omfattande tillverkning och reparation af persedlar för armén, flottan, post- och telegrafverken, statens järnvägar m. fl., har sedan år 1905 varit i stadig tillväxt, allt efter som tillverkningen fortskridit. För år 1911 beräknades såsom statens nettovinst af dessa arbeten ett belopp af 551,112 kronor.

N. Sandell.